

ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ. ІНСТУТУЦІОНАЛЬНО-АУДИТНІ ПРАКТИКИ

Алексєенко-Лемовська Людмила Владиславівна
*кандидат педагогічних наук, доцент,
т.в.о. начальника Управління Державної
служби якості освіти у Київській області
64178171@gmail.com*

Аналіз стану і динамічного розвитку освітніх систем дозволяє стверджувати, що сучасний етап є епохою глобального реформування освіти на світовому рівні. Проведення національних освітніх реформ передбачено змінами, що відбулися у правовому аспекті національної освіти, оновлення нормативно-законодавчої бази України: Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про вищу освіту» тощо.

Якість освіти та рівень сформованості професіоналізму педагогів визначаються як соціальні критерії стану та результативності процесу освіти, розкривають відповідність потребам сучасного суспільства. Згідно з Законом «Про освіту», повноваження щодо забезпечення якості освіти в Україні мають два органи: Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти та Державна служба якості освіти України як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти, зокрема з питань забезпечення якості освіти, забезпечення якості освітньої діяльності, здійснення державного нагляду (контролю) за закладами освіти щодо дотримання ними законодавства [1].

У Законі України «Про освіту» (Ст. 41) зазначено, що метою розбудови та функціонування системи забезпечення якості освіти в Україні є: гарантування якості освіти; формування довіри суспільства до системи та закладів освіти, органів управління освітою; постійне та послідовне підвищення якості освіти; допомога закладам освіти та іншим суб'єктам освітньої діяльності у підвищенні якості освіти [1].

У Законі визначається, що якість освіти - це відповідність результатів навчання певним критеріям або вимогам [2]. Ми розуміємо це поняття як результат взаємодії між учителем, учнем та інституційним навчальним середовищем.

Коли заклад освіти створив таке середовище, педагогам цікаво створювати нові освітні програми та ідеї для викладання предметів, комунікувати між собою, зі здобувачами освіти, а здобувачам освіти – між собою, тоді це середовище забезпечує виконання змісту програм, надає навчальні можливості та матеріально-технічні засоби.

Підвищення якості є важливим завданням, що вимагає мобілізації зовнішніх і внутрішніх ресурсів.

Складовими системи забезпечення якості освіти є: система забезпечення якості в закладах освіти (внутрішня система забезпечення якості освіти); система зовнішнього забезпечення якості освіти; система забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти [1]. І ця зовнішня і внутрішня системи мають бути поєднані.

На сьогодні змінилися всі елементи і чинники, які відбувалися раніше під час атестацій закладів освіти. Насамперед, те – що в руках засновника були всі процеси: підтримка закладу освіти (як засновником), атестація (забезпечення якості освіти), контролю та призначення директора. Зараз функції засновника обмежуються тим, що він повинен ресурсно забезпечити функціонування закладу освіти. Усе решта – це відповідальність самого закладу освіти у співпраці з Державною службою якості освіти. У кожного працівника Державної служби якості освіти пріоритетним завданням є не заклад освіти, а сприяти і допомагати. Тепер кожен співробітник відповідальний за те, щоб заклади освіти ефективно розвивали свої системи. Це створення іншого середовища – не закритої системи, а відкритої – яка комунікує, конкурує, розвивається. Тільки у такій системі може зростати якість.

Усі складові системи забезпечення якості освіти, як і усі учасники цього процесу нерозривно пов'язані: керівник закладу освіти несе відповідальність за забезпечення функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти, органи місцевого врядування відповідають за забезпечення якості освіти на відповідній території, ДСЯО надає рекомендації закладам освіти, здійснює інституційний аудит [2].

Інституційний аудит як комплексну зовнішню перевірку та оцінювання освітніх і управлінських процесів закладів освіти проводить Державна служба якості освіти України та її територіальні органи в межах своїх повноважень [3].

Метою проведення інституційного аудиту є оцінювання якості освітньої діяльності закладу освіти та вироблення рекомендацій щодо: підвищення якості освітньої діяльності та вдосконалення внутрішньої системи забезпечення якості освіти; приведення освітнього та управлінського процесів у відповідність до вимог законодавства [2]. Критерії для визначення якості освітньої діяльності у сфері освіти визначаються порядком проведення інституційного аудиту, який затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки за поданням центрального органу виконавчої влади із забезпечення якості освіти [5].

Інституційний аудит – це нова для України процедура оцінювання якості освітньої діяльності закладу освіти. Головна місія аудиту – допомогти підвищити якість освітньої діяльності та сприяти зростанню суспільної довіри до освіти [4].

Якщо атестація раніше показувала закладу освіти “що не так”, то інституційний аудит має показати “як зробити краще”. При цьому, у закладу освіти залишається поле для вибору власної стратегії розвитку і шляхів її реалізації.

Під час проведення аудиту освітні експерти звертатимуть увагу як на успішні аспекти діяльності закладу освіти, так і на ті, де якість освітньої діяльності є низькою та потребує вдосконалення. За результатами аудиту заклад отримуватиме рекомендації, орієнтуючись на які, можливо підвищити рівень освітньої діяльності. Ці рекомендації не є ультимативними та залишають право на власний розсуд вирішувати, як будувати свою діяльність після проведення аудиту.

Крім того, інституційний аудит також розглядатиме діяльність закладу в його взаємодії з засновником та місцевою громадою. Тобто, на відміну від атестації, що була зосереджена виключно на оцінці конкретного закладу освіти місцевим органом управління освітою, аудит – це комплексне оцінювання незалежними освітніми експертами умов функціонування закладу (матеріально-технічне, кадрове забезпечення, створення інклюзивного освітнього середовища тощо). Тому рекомендації будуть надаватися і засновникам.

Отже, сучасні тенденції розвитку педагогічної освіти зумовлюють необхідність оновлення змісту освітньої діяльності, орієнтованої на підвищення якості та гуманізацію освітнього процесу. Домінантою цих змін є людиноцентрована освіта, тобто освіта для людини, а її стрижень – розвивальний, культуротворчий зміст навчання та виховання відповідальної, компетентної особистості. А імплементація положень нормативних документів щодо забезпечення якості освіти та розвитку культури якості неодмінно матиме вплив на всі верстви населення та суб'єкти господарювання у сфері освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної ради України. 2019. №2657-VIII. 2661 – VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту». 2020. №463-IX: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>.
3. Порядок проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти. 2019: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-19>.
4. Глузман О. В. Базові компетентності: їхня сутність та значення у життєвому успіху особистості. Гуманітарні науки. 2009. № 1(17), – С. 6-15.
5. Aleksieienko-Lemovska L. Diagnostics of Methodological Competence Development of Preschool Teachers. Scientific and Technical Revolution Yesterday Today and Tomorrow. 2020, – P. 731-739.